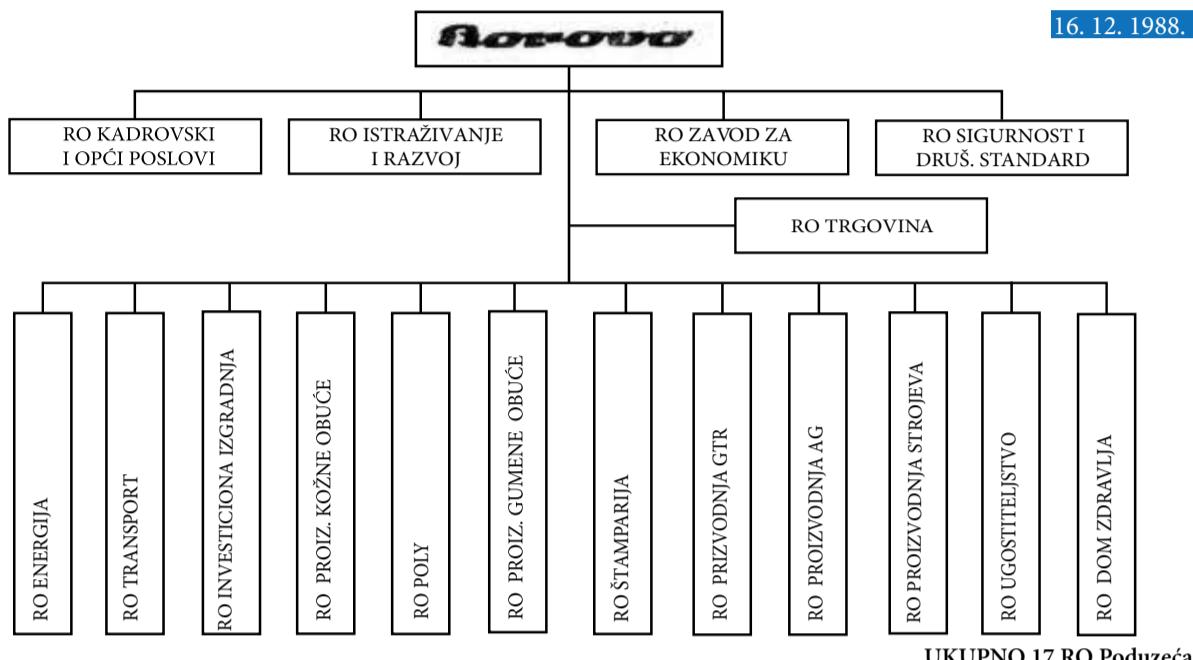

IZVANREDNO IZDANJE

BOROVO, 1988. - 1991. GODINE

GODINA LIVI - LIX

16. 12. 1988.

RADNIM LJUDIMA 1. 8. 1988.
KOMBINATA

RADOM, DISCIPLINOM I PUNOM ODGVORNOŠĆU MOŽEMO IZAĆI IZ POTEŠKOĆA

Od danas je pred nama period u kojem čitav kolektiv, na čelu sa Partijom, sindikatom i drugim subjektivnim snagama polaze ispit pred očima cijele naše zemlje, pred očima generacija koje za nama dolaze. Gorčina izraženog radničkog revolta mora ostati za nama — u ime punog angažiranja kompletih snaga da povratimo poslovni uspjeh i nekadašnji ugled. Udruženi sa osmišljenim zadacima mi smo golem potencijal i jedini možemo izboriti standard i sigurnost našem potomstvu — daljnje traženje pomoći van »Borova«, jednak je priznanju poraza. Zato moramo zasukati rukave i oživjeti smjelje programe jer, koliko god opravdan bio revolt zbog teških materijalnih prilika borovskih radnika — toliko je nezaobilazna istina da će nam novac i blagostanje donijeti jedino dobra cipela, guma neki drugi naš proizvod. Trećeg puta — nema.

Moramo si prije svega, međusobno vjerovati — da bi programi izlaza iz krize i pristigla sredstva, akcijama na kojima se tokom odmora samoprijegorno angažiralo bili stavljeni u funkciju borbe za poslovni uspjeh. Moramo nagraditi rad samoprijegor — objaviti bespōšteđan rat neradu i nesposobnostima na svim frontovima. Dužni smo, u ime generacija koje dolaze, potražiti kreativna rješenja. Ovu složenu akciju ne mogu izvesti pojedinci — već svi mi objedinjeni istim ciljem.

Partija, sindikat, omladina samoupravni organi i ostale organizacije radile su tokom jula — bile uključene u sve aktivnosti stručnih tijela. Imali smo cijelo vrijeme na umu sve teškoće, koje su i naše, koje doživljavamo istim intenzitetom. Zato, punom odgovornošću tvrdimo, da nas iz sadašnje dosad najteže situacije od postanka »Borova«, može izvesti jedino smjela poslovna politika koja je zacrtana u nedavno ponuđenim programima, apsolutna radna disciplina i red. Sa isporučenim cipelama, autogumama — zavidne kvalitete i rokova, pristići novac kojega nam manjka. Osigurali smo angažiranost svih sudionika u Iancu da možemo krenuti — ne propustimo posljednju šansu. Dodajmo programima naš rad i red — da bismo mogli sumirati prve rezultate na ozdravljenju našeg kolektiva.

UREDNIČKI KOMENTAR

“Oni koji štampu ne dijele na veliku i malu nadaju se da svojim pisanjem doprinose historijskoj nauci nekog budućeg slobodnjeg i materijalno sretnjeg života.”

Ovo “izvanredno izdanje” borovskih novina sastavljeno je od odabranih članaka iz tjednika Borovo iz 1988., 1989., 1990. i 1991. godine. Svrha izdanja je dvojaka. Željeli smo pokazati kako je otpriike izgledao prosječan broj ovog tvorničkog tjednika, koji je teme pokriva i kako je o njima pisao (uz napomenu da smo sportsku rubriku znatno skratili, a neke druge, poput obavijesti o novim umirovljenicima ili osmrtnica, izbacili). Uz to, htjeli smo ponuditi dokumentarni pregled razvoja događaja u ovom periodu, kako je on prikazan u mediju socijalističkoga tvorničkoga lista; dakle, u mediju koji više ne postoji. Zadatak lista, kako ga je formulirao njegov dugogodišnji urednik Božidar Markotić, bio je da govori “o onome kako tvornica živi”. Zato je tjednik, iako prvenstveno namijenjen radnicima, pokriva širok spektar tema, pa nam daje vrlo živu sliku rada i života u kombinatu i naselju.

U predzadnjem predstavnom broju tjednika Borovo, u članku “Između privrede i kulture” (iz kojega preuzimamo gornji motto), novinar se osvrće na rad redakcije i navodi kako će “bogat arhivski novinski materijal u nekoj sretnoj budućnosti” biti “nadamo se značajan, ne samo u smislu radoznalosti tadašnjih generacija i (da li?) doprinos objektivnijem sagleđavanju sadašnjih događaja i tokova”. Ponovnim tiskanjem ovog i drugih članka odajemo priznanje borovskim urednicima i novinarima i pozivamo čitatelja da listanjem ovih novina započne svoje istraživanje razdoblja kraja jugoslavenskog socijalizma.

U
OVOM
BROJU

Rad u izuzetnim okolnostima

- ○ —
Lohn
- ○ —
Radnik kao socijala
- ○ —
Nije nama ništa bolje
- ○ —
Za tržišnu ekonomiju
- ○ —
Koliko treba za život
- ○ —
60 godina borova
- ○ —
Od danas sam na čekanju

(dm)

Radnik kao socijalac

Koju to osobni dohodak u vrijeme stezanja kaiša može osigurati iole normalan život, pitanje je koje ne postavljaju više samo radnička klasa već se ovom temom sve aktivnije bavi i sindikat. Po njegovim zadnjim računima četveročlanoj porodici je mjesечно za osiguranje egzistencijalnih potreba dovoljan minimum od dvadeset pet milijuna, pod uvjetom da je u kućanstvu dvoje zapošljenih.

Tako je bilo dosada ali najnoviji paket mera savezne vlade poništava sve doskorašnje veličine će sindikat opet u računanje osobnog dohotka jer je ovaj dojčeranski postao pretjesan.

Za borovske radnike sa prosječnim primanjem od dvadeset jedan milijun takav je bio i prije poskupljenja a još manje obećava i teška situacija u privredi vukovarske općine. Garancije da će biti bolje nema. Naprotiv, sigurno je da će biti još gore. Životni standard je u brzom i sigurnom padu pa je razumljivo otkud sve više zahtjeva za razne vidove socijalne pomoći. Prva institucija koja bi je trebala pružiti je RO za socijalnu pomoć ali je besparica na vratima. Ništa bolje nije ni u SIZ-u za zapoš-

ljavanje koji osigurava novčane nadoknade za privremeno nezaposlene. Ovdje se trenutno u potrazi za poslom prijavljuje 4.106 nezaposlenih, mahom školovanih ljudi. Socijalna zaštita pruža se i kroz mirovinsko i invalidsko osiguranje a od 9.315 umirovljenika 3.188 ima pravo na zaštitni dodatak. Ipak, najprisutnija mera je subvencioniranje stana i sredstava nije bilo dovoljno ni prošle godine a ove još manje. Samo je do konca aprila podnijeto toliko zahtjeva koji odnose cijeli gođišnji priliv.

To nije dovoljno

Sve navedene podatke iznijela je u utorak na tematskoj konferenciji osnovne organizacije sindikata obućarskog OOOUR-a II Mira Hodak ali sudeći po reagiranju radnika izlaganjem je malo tko bio zadovoljan. Čak nije pomogla ni informacija da je Općinsko sindikalno vijeće imenovalo i Odbor za pitanje socijalne sigurnosti radnika sa zadatkom iznalaženja novih mogućnosti zaštite životnog standarda. Očito, od najavljenih teme ZAŠTITA ŽIVOTNOG STANDARDA RADNIKA SA ASPEKTA SINDIKATA očekivalo se više a počelo je podacima, umirovljenicima i nezaposlenima što je, po mišljenju Spasoje Marjanovića, svima poznato. »Nas interesira što sindikat radi da svega toga ne bude.«

I drugi su radnici htjeli čuti konkretne rezultate u provođenju sindikalnih akcija. Najavljeni dolazak Marjana Kompasija ispred VVSH je izostao a više informacija dao je predsjednik Općinskog sindikalnog vijeća Marko Čeprnja. U ovom trenutku u sindikatu su najaktuuelnije mjeru na socijalnoj sigurnosti radnika a o ovoj problematici raspravljaljat će se i na narednim skupovima. Suštinska pitanja su: kako osigurati plaću koja će podmiriti osnovne životne potrebe i što sa radnicima ako dođe do otpuštanja. O otkazima borovskih radnika nije bilo govora ali na vukovarskom birou za zapošljavanje je tridesetak radnika »Unikomerca«. »Otuda prijedlozi da se i na nivou Republike osnuje fond za pružanje finansijske pomoći onima koji ostanu bez posla. U SOUR-u se ne razmišlja o otpuštanju a ako proizvodnja krene nema ni razloga za to.«

Nevolja veća nego što je kod drugih natjerala je da se u nekim akcijama bude ispred ostalih u republici pa se najavljuju još oštira raščišavanja stambenih zavrzlama. Lista od 85 poznatih vlasnika koji stan moraju vratiti vjerojatno će biti i proširena a uskoro se znati i koliko ih je vraćeno. Bez obzira na otpore, usporena stambena izgradnja bit će dovoljan argument da se od akcije ne odustane.

Da li je do informiranja?

Ma kako sve započeto ulivalo optimizma malo je onih koji u njega vjeruju. Potvrdila je to i opaska Mate Lončara: »Uvijek pričamo isto, uvijek bit će bolje a ništa se ne rješava. Moja kćerka je šest godina na birou a mi se bavimo vanjskim pogonima i popunjavamo kapacitete sa strane. Zašto je sve baš tako odgovorio je djelomično rukovodilac ovog OOOUR-a Nikola Manojlović podsećajući da smo problem uskih grla rješavali otvaranjem vanjskih pogona. »O svemu se moglo znati preko novina, zborova, delegata samoupravnih tijela. I Donji Miholjac i Kula su prošli, na radničkim savjetima ali dok je bilo dobro svima je bilo dobro, a danas je sve više pitanja. Stvari su se okrenule – između 127 jugoslavenskih tvornica treba opstati na tržištu. U »Borovu« se tačno zna što ćemo raditi uvode se ekonomski odnosi, a kupca ne zanima politika i naša prepucavanja već novac.«

Primjedbe radnika su stizale i sa drugih strana: o lošim materijalima, o plaćenom neradu i nenagrađenom radu,

o pripremi koja samo pravi probleme, lošim uvjetima rada... Htjelo se i o reorganizaciji. Ništa nije promaklo bez Manojlovićevih oštih i kritičnih replika, često punih negiranja ali sa strane stizala su opravdanja »da nitko nije obavješten o čemu se radi«. Tako je, čini se, najlakše bilo sve propuste, od investicija do »B« robe, svaliti na račun radničke neinformiranosti.

Očigledno, umjesto u pravcu naslovljene teme skrenulo se na proizvodnju problematiku što je sve više ličilo na radionički sastanak ili tačku razno radničkog savjeta. Nisu preskočene ni osnove. Uzrujana obućarka koja sedamnaest godina radi na ljepljenju postave za 600 bodova ne želi više samo majstoricu »daviti« zbog norme »a normirke dođu i odu«. Možda bi i ovo bilo udaljavanje od teme da nije plaće od trinaest milijuna! Potpuno se uklapa.

Bez usporedbi

Da li bi radnici neku od olakšica već osjetili da ne zaprje na relaciji sourske Konferencije sindikata i Općinskog sindikalnog vijeća? Iako je Čeprnja negirao ne-sporazume radnici su rekli da su za mnoge neuspjele akcije dobili odgovor da je stalo gore, u općinskom. Zanimala su ih i primanja funkcionera, sve veće razlike u osobnim dohocima i bojazan da bi u vrijeme kada je plaća mjerilo za sve različite debljine platnih vrećica moglo izazvati socijalne nemire.

Upitan kolika mu je plaća, Čeprnja je odgovorio: »Ja sam na koeficijentu 2,7 što znači da mi je osobni dohodak oko 60 milijuna. Svakako da to ne bi bilo mnogo kada bismo i mi imali više. Ovako, usporedbe se ne preporučuju.

Sve više nevjericice

Možda bi i nama bilo bolje da je osiguranog posla, mišljenja su neki. To bi bila najbolja socijalna zaštita. Ali, neizvjesnost još uvijek traje čemu su doprinijeli i naši međusobni nesporazumi i nepovjerenja.

Ne vjeruje se ni Sindikatu mada bi, po mišljenju Milenka Božičkovića, trebalo više podrške njegovim predstavnicima. »Mi smo pasivni a ako nemamo prijedloge, ako se ne angažiramo, ako nemamo stav ne možemo očekivati rješenja. I sami moramo davati i primati povratne informacije, na njih reagirati. Zašto je sve više nevjericice pokušala je objasniti Zorica Cukar: »Sindikat je dobio ocjenu da ne štiti radničku klasu. Tu je odgovor. Radilo se na brzinu, delegati su postojali na papiru. Kod nas na primjer, nije bilo sastanaka konferencije TKO, nije se slušalo što radnici žele. Sada su nastali problemi i ne znam koji će nas to sindikat iz njih izvući. Zbog izgubljenog povjerenja radnici su ogorčeni i na rukovodioce pa se to prenosi i na ovo, novo rukovodstvo.«

Čiji smo mi?

Ipak, ne može se reći da se sindikat nije trgovalo, da je postao okretniji. Pokušaja da zauzda krizu i pojmove radnicima sve je više ali je pitanje koliko su drugi spremni da nas podrže. Više će se znati već ovoga mjeseca kada se očekuje sastanak predstavnika Općinskog i međuopćinskog vijeća. Vijeća saveza sindikata Hrvatske i ROS-a. Do sada, sudeći po riječima predsjednika sourske Konferencije, Marina Grubića, razumijevanja i nije bilo previše. »Kada sam zadnji puta odlazio u Zagreb pitali su: kakvo je stanje u »Borovu«. Odgovorio sam: ujutro je bilo mirno a kada se vratim ne znam kako će biti. I pored upozorenja mi smo se i dalje dopisivali ali toga više neće biti. Neka drugovi dođu i vide. Mi imamo radnike, imamo strojeve, imamo proizvodnju, a opet se čeka. U Rijeci na carini stoje tone kaučuka a mi ne radimo četiri mjeseca. Moram se zato upitati — čiji smo mi ovdje u Slavoniji? Dok je borovski radnik na rubu egzistencije i primjerice, za stambenu izgradnju dobije kredit od trideset milijuna, dotele najveći gubitaci dijele kredite od milijarde. Kako? Poslije štrajka svi su nam okrenuli leđa. Naši radnici nisu dobili čak ni naručenu zimnicu. VUPIK nas je trebao opskrbiti krumpirom ali ne samo da nije isporučio dovoljno nego je krumpir kupovao u Čakovcu po tri deset a nama prodavao po dvadeset tri hiljade.«

Očigledno, svatko vodi svoju brigu i računicu. Borovskom radniku je sve teže. Remen je maksimalno zategnut. Za novogodišnje praznike ostali su regali kruha. Bijelog, naravno. Valjda nam je jasno da sami moramo gristi svoju krizu.

(bb)

staras

LOHN

Mada smo došli u situaciju da moramo biti zadovoljni sa bilo kakvim poslom namijenjenim izvozu, ipak se u nekoliko navrata i čulo da i ovdje treba obratiti više pažnje isplativosti. Obućarci su u najvećoj mjeri zauzeti LOHN aranžmanima koji olakšavaju posao utoliko što inozemni partner osigurava gotovo kompletan lepezu materijala. U »Borovu« se isijeca, šije, lijepi, finišira i gotova cipela šalje naručiocu. Naš udio svodi, se samo na sudjelovanje rada, dok je svaki drugi odstranjen. Upravo zato nismo u poziciji da utječemo na cijenu tako je zarada vrio mršava. Čak se sumnja da pojedini »lohn« programi imaju i crvenih stavki.

U ovakvim poslovima sa inozemstvom kao i drugdje, rad obezvrađuju tečajne razlike. Stečena devizna zarada prolazi složene puteve konačnog prihodovanja u »Borovu« i najčešće galopirajuća inflacija i nepovoljan tečaj idu na štetu proizvodnji. Posao izgubi onu prvobitnu isplativost zbog prevelike vremenske distance

između datuma zaključivanja posla (kada vrijedi jedan tečaj) i datuma naplate u dinarima kada se tečaj izmjenio na našu štetu.

Tečajne razlike »pojede« su do sad nebrojeno milijardi, ne samo nama, nego cijeloj privredi. Korist je imala država.

Također bi se pod »lupu« mogla staviti cijena materijala koji nam se uračunava u »lohn« cipelu. Da li je on isti kao cijene kože iz ostalih materijala na slobodnom tržištu? Možda o svemu imamo jasne preglede i uvid u problematiku ali i pored toga ne možemo utjecati na promjenu stanja. (zp)

20. 1. 1989.

ukratko

INFLACIJA U DECEMBRU 251,2 POSTO

Prema podacima Saveznog zavoda za statistiku cijene na malo u prošlom mjesecu usporodjujući ih sa decembarskim iz 1987. su veće za 251,2 posto. Troškovi života u decembru 1988. prema istom mjesecu prethodne su više za 240,5 posto.

Nasuprot cijenama na malo, koje su u vrtoglavom porastu, industrijska proizvodnja je u prošloj godini niža za 0,7 posto u odnosu na 1987. godinu, dok je u našoj republici još nepovoljnija – 1,4 posto.

Osobni dohoci u zemlji (podatak za oktobar 88.) je izosio nešto preko 66,6 st. milijuna dinara.

10. 1. 1989.

Moglo je drugačije

Spontani revolt koji je isključio strojeve i lude sakupio u protestne zborove koji su imali snagu ozbiljnog upozorenja, reakcija je na politiku za koju se mislilo da je prošlost. Da je prevaziđena i oboren našim dosadašnjim burnim reakcijama i ukupnim reformskim nastojanjima društva. Očekivalo se da će ova godina već na samom početku donijeti dosta novoga, ali u korist radu i njegovom uvažavanju, međutim čini se da je nastavljeno po starom, što je teško prihvati, uostalom kako se i desilo...

Linije su stale i pored svijesti zaposlenih o potrebi kontinuirane proizvodnje. Zakidanje neto osobnog dohotka, nenormalno visoko povećanje stana, duplo poskupljenje prijevoza od 20. januara, komunalna naknada upterostručena, TV preplata, jeftinijeg mljeka samo do šest ujutro, te sve ostalo što potrošačku korpu zacjenjuje na desetke starih milijuna, postalo je mora svih nas, a riječ je osnovnim životnim potrebama.

Najviše boli što se uzima unaprijed za sve što je van privrede, a fondovima radnih organizacija što ostane. »Tako se nismo dogovorili«, čulo se u više navrata na protestnim radničkim zborovima krajem tjedna, a i jučer.

Ponovljena je istina da smo dio ukupnih društvenih kretanja i sistema zapetljanih koje su toliko iskomplikirale funkciranje privrednih i socijalnih tokova, da je kolaps najrealnija dijagnoza. Naravno, ukoliko se tek stupila reforma ne počne hitno i dosljedno sprovoditi.

Također moramo biti svjesni i činjenice da nam se standard i lagodnost gradila na tudim, inozemnim kreditima, te je sada teško odreći se dosadašnjih životnih navika. No i pored toga, radnik je spreman koraknuti unazad bude li znao da će to predstavljati tek zalet u bolje sutra. Nekoliko pomenutih poteza još uvijek svemoćne društveno-političke nadgradnje razočaralo je nadanje i pooštiro nezadovoljstvo.

Ma koliko je društvena zajednica pomogla »Borovu«, čak najviše u cijeloj Republici, nesmotren potez izravnim udarom na standard unosi sumnju i stvara nesigurnost. Mada za sve što je ugrozilo običan radnički džep postoje odluke i zakonska zaledina, to ne bi trebalo u isto vrijeme značiti i da je mudro. Prilagodljivost je odvijek bila slaba točka dosadašnje prakse.

Nije nama ništa bolje

Uz povike za veću plaću, slijedeći zahtjev radničke klase, pa i borovske, je smanjenje režije. Smatra se da je u Kombinatu ima previše pa se već nakon prvih rasprava pokazalo da to neće ići lako. Naročito kada se radilo o režiji koja se nalazi u proizvodnji. A ona se, kako kažu oni koji ovdje dugo rade, gotovo poduplala. Međutim, radnici ne misle tako nego smatraju da je režija koju treba ukinuti izvan pogona. Prava meta nezadovoljstva i stalnog prozivanja bila je i ostala »bijela kuća« koja u međuvremenu i nije više tako bijela niti je njenoj administraciji tako svjetlo kao što se misli. Malo tko od neposrednih proizvođača zna kakvi su i kako plaćeni poslovi koje obavljaju »omraženi kancelarijski ljudi«.

Zna se, međutim, da je režije zaista previše. I umjesto da se rad pojednostavljuje, on se iz godine u godinu sve više komplikira i traži nove papire. Osjećaju to najbolje »neproizvođači« koji zbog toga ostaju da rade prekovremeno, ali bez nadoknade. Navodno, mogu koristiti slobodan dan, ali ni to kada im treba nego kad posao dozvoli. Sudeći po plaći i danima kada je dobita, režija izgleda »bolje podnosi krizu«.

Da li je baš tako?

ONI IZ »BIJELE KUĆE«

Odgovor na upit — kako živi i radi režija tražili smo u prozivanoj »bijeloj kući«, kod isplatnica i knjigovođa radnih zajednica SOUR-a. Kao da su nas jedva dočekale! Izašlo je na vidjelo dugo zatomljivano nezadovoljstvo i ogorčenje ne samo vlastitim položajem, nego i cijelokupnim stanjem u »Borovu«, ali i zemlji.

Najrazgovorljivija je bila RUŽICA TANDARA, svima poznatija kao isplatnica INGA. U Kombinatu je 26 godina kaže da se o režiji uvijek isto mislilo, ali se nije na ovakav način govorilo. Odkako je slobode u izražavanju, otada su šešći povici

— Ja se nadam da nas, isplatnice, manje prozivaju iako prave razliku kad odemo u Obučaru na topli obrok, jer mi nismo u plavim mantilima i ne treba nam, kažu, najkvalitetnija hrana jer ne moramo održavati kondiciju. Svi smo mi za njih »oni iz bijele kuće«.

Plaća je jeziva. Ogorčena sam na ono što dobijem. Sto više radim dobijam manju plaću, a na Zapadu ljudi pod starost imaju novaca i putuju, a mi čekamo u redovima za crni kruh.

Svi misle tako

Isplatnica Inga otvorila je dušu za sve svoje kolegice. Dok je govorila pratilo je odobravanje i želja da iza njenih riječi stoji cijela služba. Zato su inzistirale da, uz Ingini diskusiju, stope i njihova imena: Jovanka Žikić, Natalija Lucić, Adela Školout, Radmila Bošnjaković, Tanja Bošnjak, Bosiljka Čučković, Anica Pokrščanski, Mirjana Miodrag - Božin, Lidija Dokonal.

SVI TRAŽE MARKE

Ništa bolje nije ni mlađima, nastavlja Inga. Bez obzira koliko se školovali, i koliko bili deficitarni, posao neće lako naći. Osim...

— Svi traže marke, a u ovoj zemlji se nikada nije radilo za marke. Eto, sin mi je završio političke nauke, ali, kažu, nije kadar. Ako daš marke, onda jeste. Tako je i na drugim mjestima — u bolnicama, na sudu, na fakultetu... Ako nemaš, onda si bolestan, i lud, i kriv, i bez posla. To me jako boli.

Nedavno mi jedan Borovčanin, ugledan, reče da sina pošaljem u inozemstvo. Pa nisam ga ja zato školovala. Neka preko granice idu oni koji ovdje nisu ništa postigli.

Mito i korupcija, naročito potaknuto dugim čekanjem djece na biro, nije ogorčilo samo Ingu jer i ostali imaju djecu koja čekaju ili će čekati na posao.

— Nije to samo kod zapošljavanja, uključuju se u razgovor i ostale žene. Bez novca ne možeš dijete upisati ni na fakultet, bez obzira kakav je đak. Ako je dobar, roditelji su i tad na muci jer za dvoje srednjoškolaca, putnika, treba bar četvero deset milijuna mjesečno. ADELA

Ne fakultet, nego radno mjesto

Prepričavanja o tome kako se dolazi do posla dobijaju prosto nevjerojatne razmjere. Priča se slučaj žene čiji suprug radi inozemstvu, a koja je izjavila da je odustala od kupovine fakultetske diplome za sina, a odlučila se za kupovinu radnog mjesto. Tako će devize, teško zarađene, završiti u džepu nekog tko sjedi u fotelji i koji će se smilovati da negdje u SIZ-u kaže — primite to dijete. Tko je to, pitaju svi. Kome se daju pare? Svi pričaju, a on nevidljiv.

Njihove plaće su, trebalo bi znati, male. Donedavno su, gotovo sve, bile doplaćivane do zajamčenog osnog dohotka. Kako se živi ilustrira Inga riječima »ostane mi, kad sve režije poplatim, petnaest milijuna pa vidite kako s tim živim«. Da nije svima tako, čak ni u našem kolektivu, tvrdi JOVANKA ŽIKIĆ koja kaže da ima porodica u kojima se zarađuje 1110 milijuna, a troši 500.

— Odakle im pare? Stalno tvrde da im umiru neke bogate babe. One, izgleda, umiru po više puta i sve ostavljaju nasljedstvo. Netko je opskrbio i unučad automobilima, a netko nema ni za bicikl. A svi radimo i živimo u istim uvjetima. I svi zatvaramo oči pred istinom. Dok tako radimo, tako će nam i biti. Ne samo u »Borovu«. U stvari, propala je ekonomija, propala privreda. Došlo je do klasne podvojenosti. I dok svijet ulazi u dvadeset-prvi vijek mi se vraćamo nazad.

BRIGA MENE ŠTA SI

U svemu. Gleda se televizor, citaju novine... U zadnje vrijeme, kažu, »klukaju nas pitanja tko si, šta si, odakle si...«

Grabežljivo društvo

Za lopove u našem društvu kažu, više se ne koristi ovaj narodni izraz. Sada ih zovu snalažljivima. Takvi imaju i kule i gradove i žive u slasti i masti. Za one koji se zlopate sa svojom crkvicom kažu da ne znaju ekonomisati. Hajde ti, ekonomiši sa petnaest milijuna! Snalažljivi imaju stan, kuću, vikendice, automobile... Da nije sve to od rastezanja petnaest milijuna? Zbog ovih grebatora i društvo je dobilo novo ime.

— Narod ništa nema, sve je veće siromaštvo, a nezadovoljstvo se prebacuje na nacionalno. A nacionalizam je samo zataškavanje teške socijalne situacije u kojoj se nalazimo. Briga mene tko je što, ako ne uzima od me ne. A da uzima, i da mi je rođeni brat, ne bih ga voljela. Ovdje, medu nama, nikada nije bilo pitanje nacionalnosti, a ima nas sa svih strana.

Škodi mi vožnja

Malo tko danas može kupi ti auto. Oni koji ga imaju čuvaju ga jer za drugi nikad više para. A oni koji nemaju nikakve šanse da ga kupe kažu da im ionako vožnja škodi. Dobar izgovor zlata vrijedi.

— Sve je to — zavadi pa vladaj, dodaje NATALIJA LUCIĆ. — Narod je zburnen, tvrdi Inga. I zaplašen, jer ne zna što ovo sve znači i što ga čeka. Čim jedna nacija progovori, druga je poklopi. Gledamo, rukovodstva se svadaju, stalno neka, obećanja, a sve se završi samo sa »morali bi, trebalo bi«. A samo treba otvoreno reći istinu. Zašto lagati, tajiti... Ljudi nisu glupi.

Ne sviđaju se isplatnicima ni ove ostavke. Daš ostavku i ideš na bolje radno mjesto, sa manje odgovornošću. Ne bi, kažu, trebalo tako nego prvo da materijalno odgovaraju, a onda neka se smjene. A sad je krenulo redom — padaju i krivi, i pošteni. Hvata se za jednu riječ, a ne gleda sposobnost i ono što je čovjek napravio.

SAMO BUDE BOLJE

Boljim borovskim danima ne nadaju se previše. Troši se ono što nije zarađeno, a pod pritiskom štrajka povećavaju plaće. Para nema, a kad se ode pred Skupštinu, odjednom se stvore. Otkuda sada? Zar baš na takav način moramo dobiti plaću? Zašto ne redovnim putem? Za vrijeme štrajka isplatnice su radile cijeli dan, do 10 sati uvečer. Čekale su radnike da se vrati Beograd da im podigne plaće.

Radi i ne zuji

Bez obzira na male plaće, nemogućnost da se naplati prekovremeni rad, čekanje na plaću, od režije se očekuje da sve to primi bez primjedbi. Tako i jeste. Po principu usisivača — što bolje radi, a što manje zuji.

Nije to prvi put da rade prekovremeno. Dešava se to kad god posao zahvatjava. Ali, bez nadoplate i uz malu

Friziranje

Friziramo polugodišnje izvještaje o poslovanju, pa završne račune i uvijek smo pozitivni, kažu isplatnice. Tek odjednom — eto nas pred Skupštinom. Sve se nešto taji i naštima. Frizera toliko, a mi samo što se ne raskosamo. plaću, koliko se već može dobiti sa sedamsto-osamsto bodova.

Svjesni su nepopularnosti režije, ali mnogo je, kažu, neopravdanih optužbi. Neke od naših sugovornica su i došle iz pogona tvrde, poput Jovanke, ako zatreba, sutra će se tamo vratiti. »Ne bojimo se mi nikakvog posla, niti nam je statlo da sačuvamo ove naše državne stolice. Čistit ćemo krug ako treba, samo ako će to »Borovu« pomoći.« Ovako, ili slično, misli i ostala režija u Kombinatu. Svatko od njih želi raditi zbog čega je, na kraju krajeva, i završio školu. Drugo je pitanje da li ih je danas previše. B. BERTOK — D. TEŠIĆ

O našim stručnjacima

Stalna tema naših napisu — položaj visokostručnog kadra — postala već pomalo otrvana. A čini se da je uistinu nikada nitko nije ni shvaćao previše ozbiljno. Deklarativno, svi smo za njih, ali ono što činimo da ih zadržimo i stimuliramo na rad nedovoljno je i ne daje gotovo nikakve rezultate. Zato smo danas u situaciji da imamo nezadovoljne i apatične stručnjake s jedne strane, i parole u stilu — bez mladih znanstvenika nema pomaka, s druge. A sve to »klapa« kako »klapa«. Dakle, nikako. Proizvodnja stagnira, inovacije na nuli, inženjeri već pomalo panično prate natječaje. Dobar dio njih se već snašao. Otišli su...

BEZ MOTIVACIJE I PLAĆE

... jer ih je mučila besperpektivnost, nezadovoljstvo na radnom mjestu, nemogućnost napredovanja i mala plaća. Tako su makar govorili pri odlasku. A tada su ih, čini nam se, prvi put i pitali — zašto? Sve dotele nikome nisu bili posebno zanimljivi. Oni koji bi trebali misliti o njihovom zadovoljstvu ili nezadovoljstvu, zabavljeni očuvanjem socijalnog mira, nemaju vremena baktati se onima koji po savjeti obavljuju radne zadatke. Konačno, podrazumijeva se da je visokoobrazovan čovjek osvješten čovjek. Na žalost, ispada da se osvijestio tek onda kada je vidio da mu ovdje nema opstanka. Jer ...

BEZ GLASA

... većina je uvijek u pravu. Ona diktira i plaće i položaj. A što je 395 ljudi u odnosu na 21 hiljadu. I koliko znači njihov glas? Uostalom, što je još gore, taj glas je potpuno zamukao. Da li zbog umora ili-svjesti da se time ništa neće promjeniti? Mnogi kažu da nam samo znanje može pomoći, a drugi odmah kontriraju — koje znanje, koji stručnjaci! Sve bi te »iz kancelarije trebalo baciti u proizvodnju pa da ih onda vidimo«. Zbog uvođenja totalne jednakosti ili ogorčenja? Možda i zbog toga što se misli da naši stručnjaci imaju bolje plaće i viši standard. A to je samo prva od niza zabluda koje vladaju kod nas. Ima ih još mnogo ...

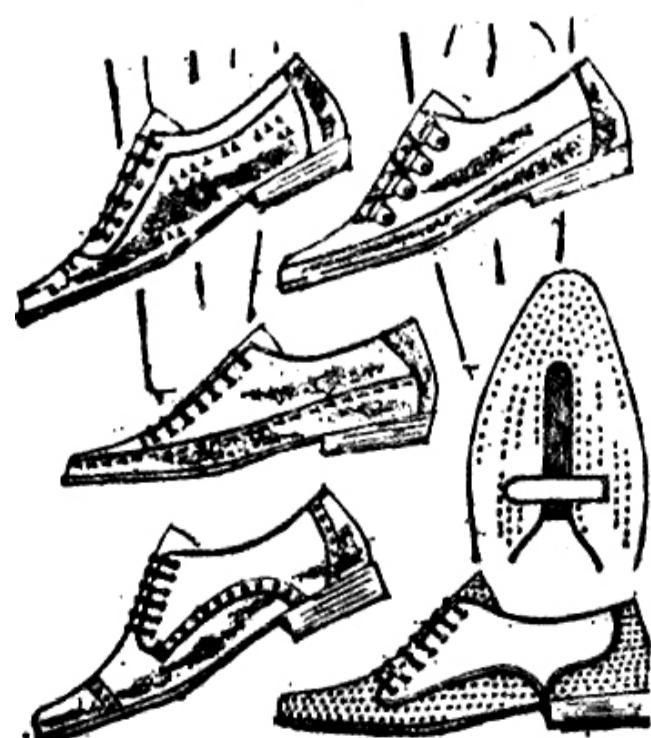
NAŠE ZABLUDU

... a malo tko zna da je, na primjer, dobar dio njih prošle godine imao pravo na subvenciju stana. Naravno, ako ima stan. I tu je već druga zabluda — da borovski stručnjaci »za čas« dobijaju stan. Znam neke koji čekaju po desetak godina ili one koji nemaju šansi, sem možda na redovnoj listi. Ili u slučaju da postanu rukovodiovi. A to niti mogu, niti žele svi. I to je već treća zabluda — da čim završi fakultet stručnjak »pikira« direktorsko mjesto. Na sreću, najveći, je broj onih koji žele raditi u svojoj struci i tako dakle, stručno napredovati i usavršavati se. A baš to je bolna točka borovske jučerašnjice, današnjice, a čini se i sutrašnjice — nikada se nije iskoristio taj potencijal. Uspješnim se smatrao samo onaj tko se nalazi na kadrovskoj listi, odnosno listi napredovanja u smislu — postaje rukovodilac. Ostali su u zapečku. Sjetimo ih se tek ako žele otici jer ih negdje drugdje istekako cijene. Ne po položaju koji zauzimaju nego po stručnosti. A to je najviše čime se može pohvaliti visokoobrazovan čovjek. Međutim ...

NIKOME NE TREBAJU

... kome to treba, sve je češće pitanje. Izgleda, nikome. Da nije tako valjda bi se bar jednom okupili svi i pokušali naći neka rješenja. Ili bi se formirali timovi za pojedine oblasti. Ili bi ih se konsultiralo... Ili, ili... A od svega ništa. Zato i ne čudi da je tokom prošle godine iz Kombinata otišlo 56 stručnjaka iz raznih oblasti. A većina sa dobrim iskustvom i zavidnim znanjem. Medu njima i tri doktora nauka

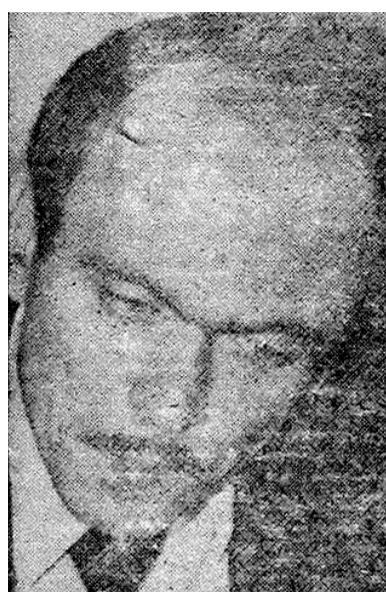
Postotak od 1,8 posto zadržao se, doduše, i dalje. Samo što sada umjesto provjerenih i dokazanih kadrova Imamo više pripravnika. A kada nauče posao i oni će vjerojatno »trbuhom za kruhom«.

PETKOM TJEDNIK *Novosti*
najstariji tvornički list u zemlji

Za tržišnu ekonomiju

— Odlučili smo se da prekinemo sa administrativnim načinom odlučivanja i političkim uplitanjem u privredu

Dr JANEZ DRNOVŠEK

Predsjednik Predsjedništva SFRJ dr Janez Drnovšek otvorio je u ponedjeljak Jesenji međunarodni zagrebački velesajam na kome sudjeluje 3.300 izlagača iz 77 zemalja. Po tradiciji, na Velesajmu izlaže i SP »Borovo« pneumatičke, GTR proizvode, strojeve.

Otvaramo najveću jugoslavensku privrednu smotru, poznatu u svijetu, dr Janez Drnovšek je izrazio svoje uvjerenje da će ona doprinjeti poslovnom uspjehu svih izlagača.

— Zagrebački velesajam je tradicionalna priredba, ali ona danas dobija još veći značaj. Mi smo se odlučili da definitivno raskinemo sa administrativnim načinom privređivanja i političkim uplitanjem u privredu. Danas provodimo liberalizaciju i deregulaciju privrede čime želimo otvoriti prostor

2. 2. 1990.

KONFERENCIJA ZA NOVINARE U VSSH

O „sindikalnom“ Ustavu Hrvatske

● Na pitanja novinara odgovarali Slaven Letica, Bernardo Jurčina, Zvonimir Lerotic, Milan Ramljak i drugi članovi komisije

Konferencijom za novinare održanoj u utorak u Vijeću Save za sindikata Hrvatske otpočela je javna rasprava o Ustavu Hrvatske kakav predlaže Komisija za izradu Ustava formirana pri Vijeću sindikata. Na pitanja novinara odkud ovakva inicijativa iz sindikata njeni članovi su od govorili kako ne žele nadmetanje sa komisijom Predsjedništva SRH zaduženom za ova pitanja već samo paralelno djelovanje. Po rječima Slavene Letice, namjera je naučiti građane abecedi pluralističke kulture gdje bi veliki značaj moglo odigrati i angažiranje novinara, učitelja i uopće svih onih koji bi svojim radom ujedno mogli štititi i predložena načela. Otuda u »pismu javnosti« poziv na aktivno sudjelovanje u izradi Ustava na svim razinama — građanskim skupovima, zborovima radnih ljudi, forumima, na organiziranim ustavnim tribinama, sindikalnim i znanstveno-stručnim skupovima.

Cilj predlažača je i politička konkurenca (obzirom da je ustavna komisija Predsjedništva SRH već ponudila javnosti svoja viđenja osnovnih načela za izradu Ustava Hrvatske i Jugoslavije), a osnovna teza od koje se

polazi je »iskorak iz monizma« i stvaranje demokratskog ustava koji će građanima ponuditi dvije mogućnosti: mogućnost izbora i mogućnost sudjelovanja u izradi ovog dokumenta već od samog početka. Drugim riječima, građani će biti u poziciji da izraze svoje interese i stavove a bilo bi to, kako je napomenuo Letica, i svojevrsno političko prahnjenje što je novina budući nam je znana dosadašnja praksa.

Ustav slijedi pozitivnu hrvatsku državno-pravnu tradiciju i spaša je bogatim ustavnim nasljeđem ZAVNOH-a i AVNOJ-a i vratia se i suvremenoj evropskoj građansko-pravnoj i ustavnoj tradiciji.

Tekst prijedloga bit će upućen svim strankama jer je želja predlažača »sindikalnog« ustava nestramački dokument. Bio bi pisan na tridesetak stranica jednostavnim jezikom svima razumljivim, odlučivalo bi se konsenzusom, a okvir za pisanje Ustava određuje deset temeljnih pravno-političkih načela.

Ukratko, riječ je o demokratskom ustavu koji piše narod kome i pripada vrhovna vlast a da je tako potvrđuje i namjera komisije da ustavni prijedlog da u široku javnu raspravu... (bb)

Koliko treba za život

preduzetništu, inventivnosti i inicijativi naših radnika i menadžera.

— Naši privrednici — dodao je doktor Drnovšek, moraju svoju energiju sve više usmjeravati u tržišnu utakmicu, a ne u savladavanje različitih birokratskih prepreka. Na žalost danas se tržišna borba odvija u vrlo složenim inflatornim uslovima. Uz veliku inflaciju tržišni signali gube svoj značaj, a preduzetništvo se iscrpljuje u inflatornoj trci ili zaštitom od nje.

Mi nemamo drugog izbora nego da se odlučeno suočimo sa inflacijom. Ova borba je izuzetno teška, jer se odvija u uslovima dugogodišnje stagnacije privrede, pada standarda i još ujvijek velikog tereta otplaćivanja vanjskih dugova.

Istovremeno, mi se suočavamo sa sve većim socijalnim i međunarodnim napetostima, uz sve brojnije zahtjeve za promjene u političkom sistemu. U takvoj složenoj situaciji privredni uspjesi su nam potrebni. Oni bi nam otvoriti nove perspektive i ulili novu nadu i samopouzdanje.

— U stabilnoj privrednoj situaciji i postepenom uspostavljanju novog privrednog rasta različite iracionalne aktivnosti o kojima se danas priča u našoj zemlji gubile bi oslonac pa bismo i političke probleme i dileme razrješili u smirenijoj i tolerantnijoj atmosferi. Predsjednik Predsjedništva SFRJ je naglasio da je »naš cilj efikasnja tržišna privreda, otvorenost prema svijetu, uključivanje u procese među narodne ekonomske integracije, naročito evropske«.

2. 2. 1990.

Preko dvije trećine jugoslavenskih domaćinstava vjeruje da će ove godine živjeti lošije nego lani, a gotovo isto toliko ih ističe da im prihodi koje ostvaruju nisu dostatni za pokriće redovnih potreba i troškova života.

Ovi pokazatelji iz ankete zagrebačkog Centra za istraživanje marketinga, provedene u travnju ove godine na već ubičajenom reprezentativnom uzorku stanovništva iz cijele zemlje, samo potvrđuju ono što većina nas i sama dobro osjeća. Sve više ljudi sve teže živi, pri čemu ne treba zaboraviti na činjenicu da su upravo uvjeti života i rada pretpostavke za impulse poticajnog karaktera toliko potrebne za uspješno provođenje reformi.

A pokazuje se do je tek svako 12-to jugoslavensko domaćinstvo (ili 8 posto) za sebe reklo da će ove godine živjeti bolje nego lani. Onih koji misle da će živjeti jednakno kao lani ima 25 posto, ali zato čak 67 posto anketiranih domaćinstava deciderano ističe da će živjeti lošije nego prošle godine.

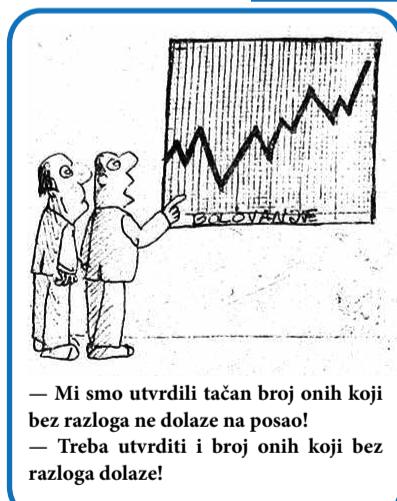
Pri tome, trećina naših domaćinstava ocjenjuje da im ukupni prihodi koje ostvaruju uglavnom nisu dovoljni za pokriće redovitih potreba i troškova života, a dalnjih 31 posto da im uopšte nisu dovoljni. Za 29 posto anketiranih jugoslavenskih domaćinstava prihodi koje ostvaruju uglavnom su dostatni, a tek svako 16-to ili tek 6 posto naših domaćinstava za sebe kale da su im prihodi to potpunosti dovoljni.

O stupanju osiromašenja rječito govore i pokazatelji do trećina naših domaćinstava ocjenjuje da bi prihodi trebali biti dvostruko veći do bi zadovoljavajuće živjeli. Dalnjih 25 posto domaćinstava bilo bi »zadovoljno« i za 50 posto većim prihodima, ali zato njih 20 posto ističe da bi im ukupna primanja za pristojan život trebala biti i više nego dvostruko.

A što se tiče očekivanja naših ljudi u vezi privrednih zbivanja u 1989. godini, ona nisu pretjerano optimistična. Svaki četvrti stanovnik izražava nadu da će se stvari srediti. Kod gotovo trećine ta je nuda pomješana sa strahom, dok njih 36 posto izražava strah i zabrinutost.

D. Stanešić

11. 8. 1989.

VASOJ NOZI
POTREBAN
JE
Relaks

UZ NAS (ZAKAŠNJELI) JUBILEJ

Lokalna novinarska muka

Ili: biti de mode

Zakoračili i mi, novinari u tržnu utakmicu — sistem financiranja te u nju izbacio pa, kao i sva nova poduzeća, moraš početi razmišljati o potencijalnim kupcima ove naše robe. Koja se ne jede a i ne oblači. Dakle, milosti nema za one koji imaju namjeru opstat!

— — —

To je valjda prvi razlog da se i u našoj branši napuštaju tabui. Mijenjaju teme, okreće onima koje dižu tiraž. Inovacija pod svaku cijenu — balansiranje na ivici se podrazumijeva. Tako trenutno na djelu jagma za informativnom robom koja ima zagarantiranu prođu: nacio-teme. Iste one o kojima je, ne tako davno, pristati »raspredati« značilo napustiti granice dobra ukusa. Otprilike, kao da pred cijelim svijetom razglabas o onoj urođenoj muško-ženskoj pripadnosti. Ili, imadeš li prav ili kriv nos, ovakvu ili onaku boju očiju... Svatko negdje spada činom rođenja — pa što onda? Kao da time utječe na progres u borovskoj živopisnoj zajednici! Čista tautologija ova tema u dojučerašnjem novinarstvu.

— — —

I, tu započima naša specifična novinarska lokalna muka. »Skužili« smo pravovremeno koja roba ima prođu. Ali, avaj, što ti vrijedi što si do rastao demoksologiji — hoću reći modnu trendu u našoj branši — kad pripadaš sredini koja ti ne osigurava materijal za ovu vrst robe. Naš populus, to jest borovski radni narod, totalno denacional kada ude u pogon! Pa ti iz sfere neke nadgradnje to još mogu uzet za zlo. Brine našeg radnika u pogonu hoće li i koliko zaraditi, kud mu ide dinar, što može za nj kupiti... Tako se spremno okreće protiv političara, ne pitačući ga za ime i prezime, ili nacio-pripadnost. Ovih dana mu, konkretno, prebacuje visoka zahvatanja iz dohotka. Uz to, radije se »obara, na svog direktora, na interne (to jest ino-partnere, po pitanju naplate duga)...

— — —

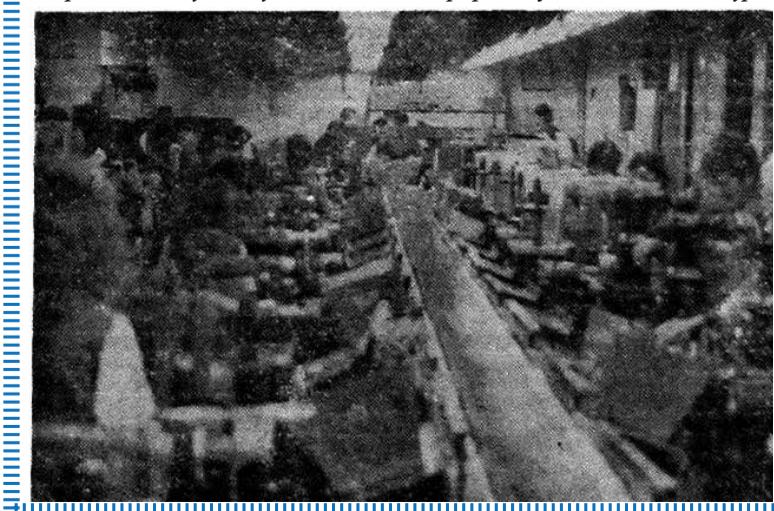
Tako, uprkos modnim trendovima u području informativne djelatnosti i na njoj zasnovanih tiraža — u nas egzistira tradicionalno opredjeljenje da nam se nacio raznovrsnost tretira kao prednost. U stilu — kakva bi to bila livada sa samo jednim cvjetom? Ta, život bi bio dozlaboga dosadan. Što nas više po etnonacionalnim obilježjima — to bolje. Uostalom, kao da bi posvađanu svijetu mogli prodati sve iste cipele?

— — —

Zapravo, tu počima i naša borovska novinarska muka. To da smo de mode, što bi se reklo. Što nije sasvim bezazleno. Jer, bit će da nas dijelom i zbog pomanjkanja hit teme prati baksuz. Ne haje više čitalac za naše poslovne priče. Kako uostalom, objasniti da nas, uprkos najredovitiju izlaženju — ni jednog petka nismo »omanuli«, — prati negativno poslovanje? Nemaš papira, ni filma, ni tehnike... Čak nas upozoravaju da bi više trebalo raditi! Čist privid! Ta i prije, kao i sada, imali isti broj strana — teksta koliko hoćeš. Te, napreduju pregovori sa INO — partnerima, te Prodaja ide revolucionarnim putevima, te propao posao se Renoom...

Što vrijedi kad odnedavno ne zvrje naši obično nestrljivi telefoni: prošla »zlatna vremena- polemika, prijetnji sudovima, čepkanja po tvom privatnu svijetu... Nadležni upozoravaju — inovacija, inovacija... Dakle, tvoje današnje teme nemaju prođu! Čak ni štrajk nije nikakva vijest.

Što ti dakle preostaje, nego da čekaš »svojih pet minuta«. To jest da devalvira ova današnja roba — pa da ti lijepo kreneš sa svojom, kozmopolitskom orijentacijom! Bit će tada i papira, i filma, i čitalaca! (ljp)

U »Zastavi« mogu i bez 7.000 radnika

Na bolovanju se dnevno nalazi oko 900 radnika. Analiza je pokazala da je, i pored toga, u »Zastavi - Jug« automobilima višak oko 3.600 radnika. Upućeniji u organizaciju rada, međutim, tvrde da se može raditi i sa oko 7.000 radnika manje. To drugim riječima znači da se na spisku viška radnika može naći i duplo više izvršilaca nego što je pokazala prva analiza. To je i razlog da se zabrinu mnogi koji su do sada dolazili u fabriku, ali nisu radili koliko treba.

(iz tvorničkog lista)

26. 1. 1990.

POLITIKA I MI

Svi su zijevali

U utorak ujutro u Borovu se mogao vidjeti neuobičajeno velik broj nenaspanih ljudi. Zijevalo se na sve strane. A razlog je bio više nego čudan — većina je prethodne noći čekala i čekala nastavak Kongresa SK. I ma koliko nam se činilo da smo izvan politike i da nas to ne zanima, itekako se proteklog vikenda gledala televizija i pratile rasprave. Posebno je uzbudljivo bilo u ponedjeljak navečer. Neki su čekali nastavak do jedan, dva sata, a najuporniji su i dočekali, ujutro u pola četiri. Sutradan nisu bili baš spremni za rad, ali sat je bio neuobičajen.

Koliko smo svi zagazili u mutne vode politike dokaz su i svakodnevni razgovori. Pred početak jedne naše sjednice Radničkog savjeta ljudi su pričali isključivo o Kongresu, a predsjedniku je stiglo i pitanje — »gdje su crveni i zeleni kartoni?« I svim prisutnim bilo je jasno na šta se to odnosi.

Politika je, očigledno, na velika vrata ušla u tvorničke hale, kancelarije i naše domove, a što je najvažnije — u naše glave. Pa i oni koji su se uvek izjašnjavali kao apolitični nisu ostali imuni. Raspravljuju, ulaze u polemike uz obavezno »ma, govorio sam ja...«

Oni što redovito čitaju novine i prate zbivanja, bili su gotovo izbačeni iz kolosijeka. No, u srijedu je situacija već bila mirnija. Vratili smo se sebi i svojim problemima. Kako to i treba da bude.

Pošto je naš cilj izrade narodnog, liberalno-demokratskog ustava, za simbol smo izabrali jednu od najnarodskih životinja: magarca. Metaforičko i simboličko značenje te životinje je vrlo bogato; ona je simbol upornosti (»Uporan ko magarac«), izdržljivosti (»Izdržljiv ko magarac«), tvrdoglavosti (»Tvrdoglav ko magarac«), gluposti (»Glup ko magarac«), spolne potentnosti, spretnosti, demokratičnosti (Demokratska stranka SAD ima ga za simbol). Izabiraču magarca »Tому« (ženska verzija — magarica »TONKA«) za simbol procesa izrade ustava Hrvatske, želimo nglasiti ova načelna opredjeljenja:

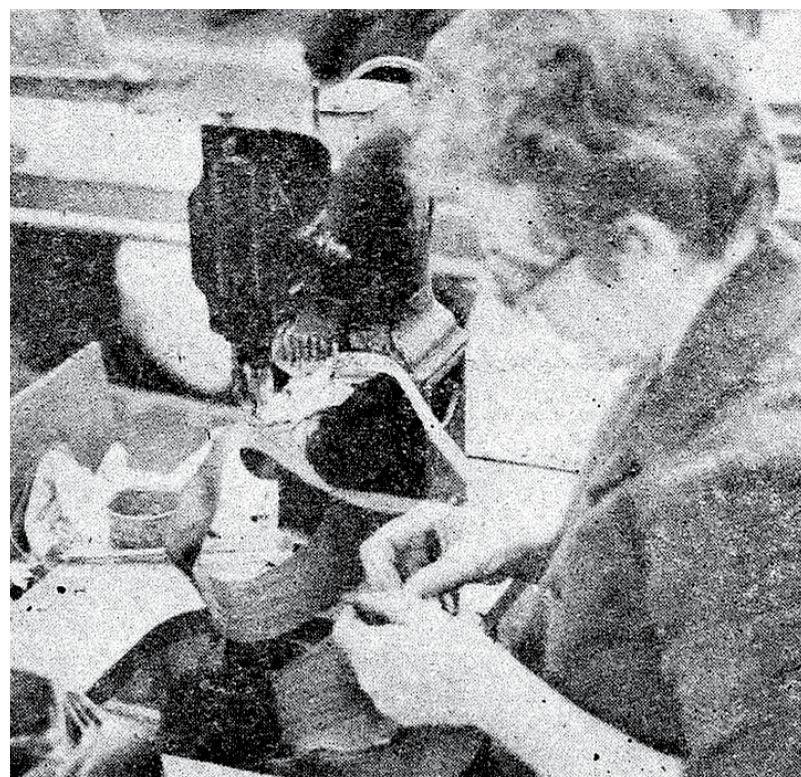
- a) ustav mora biti pisan tako da ga čak i Tomo može razumjeti,
- b) ustavna rasprava, kao Tomo, mora moći stići u svaki kutak Hrvatske,
- c) bit ćemo uporni i tolerantni u radu na Ustavu,
- d) radimo narodski i demokratički Ustav, kao što je i magarac narodska životinja.

MAGARAC »TOMO« KAO USTAVNA METAFORA

● Grupa za izradu Ustava Hrvatske, osnovana pri Vijeću Saveza sindikata, ponudila je i simbol projekta — magarca »Tому, maskotu koja bi trebala pratiti ustavnu debatu. Pojava »Tome« podijelila je javnost — jedni ga kritiziraju, a od drugih stižu simpatije

Samo ime »TOMO« predstavlja AKRONIM četiriju naziva te životinje u Hrvatskoj: Tovar, Osel, Magarac i Osao. To ime simbolizira našu kulturno-pluralističku orientaciju. Naime iako prednost dajemo štokavskom pojmu »magarac«, koji je standardni izraz hrvatskog književnog jezika, potenciramo i bogatstvo ostalih narodnih pojmoveva. Da bismo potencirali težnju ka spolnoj ravnopravnosti na kojoj Ustav inzistira, koristit ćemo i naziv »Tonka«. Po istoj logici u Zagorju se može koristiti pojам »Tomek«. Ime Tome skraćenica je od Tomislav.

Na kraju i mala duhovitost: izborom Tome za simbol procesa izrade ustava (pa ustavotvornog pokreta, ako prilike na to upute) osiguravamo se za svaki neuspjeh. Jer ljudi će kazati: »Izradili su magareći ustav« ili »Prešeli su nas s konja (Ustava '74.) na magarca«.

ŠTO BIH REKLA KADA BIH IMALA PRILIKE O socijalnim problemima

Odavno me muče problemi socijalnih razlika i preglomazna administracija. Mjere SIV-a posebno su izoštire ovo pitanje.

Jer, u paketu se, uz ostalo kaže da će oko 150.000 radnika (vjerojatno samo u prvoj fazi) ostati bez posla: bilo kao tehnološki višak ili zbog likvidacije brojnih poduzeća. Kao i uvek, lanac puca tamo gdje je karika najtanja — u ovom slučaju na radnicima.

Sve to treba da uveća i onako ogroman broj nezaposlenih (oko 5 milijuna). Bez onog milijuna koji su na privremenom radu u inostranstvu (preko 20 godina), bez stvarnog broja radnika — građana koji bi sutra rado prihvatali zaposlenje — ako bi ga bilo — i bez onog ranijeg proračuna — da među zaposlenima ima u zemlji 1,5 do 2 milijuna viška.

Sve zajedno čini ogroman ljudski potencijal — neiskorišten — od oko 4 do 5 milijuna ljudi. Među njima je ogroman broj školovanih visokostručnih kadrova u čije školovanje smo uložili milijune dolara — častimo njima Ameriku i ostali zapadni svijet!

To se mora zaustaviti — ne administrativno, već stimulativno. Moramo dati šansu sposobnima — umjesto vladavine neznanja koju smo imali i imamo. Oni, ako se zbrinu, vrlo brzo mogu pomoći svojim potezima i rješavanju pitanja nezaposlenosti, smanjenju socijalnih razlika, odnosno smanjenju broja korisnika raznih vidova socijalne pomoći koju u zemlji prima preko 2 milijuna ljudi. Dakle, oko 10 posto stanovništva.

Jer ne zaboravimo, privredna reforma može ublažiti socijalne probleme kroz jedan duži period — ali, i industrijski Zapad ima svoju sirotinju. Moramo dakle sami štoštačiti da se likvidira siromaštvo — jer mi moramo opstatiti. Mi smo još uvek humano društvo — i na tu humanost računa ogroman broj građana i radnika ove zemlje.

A upravo njihova podrška je od ogromnog značaja za ekonomiju, državu, društvo. Zato moramo imati i još jedan jak program — protiv siromaštva i nezaposlenosti. Tu je i šansa za političke stranke i njihove programe — danas izgleda da svatko bježi od sirotinje. Ni jedna jedina stranka, niti udruženje ne računaju sa ovom populacijom — koja im može donijeti sigurnu nadmoć.

Drugo pitanje, koje sam zapazila — čini mi se da Vlada u svom paketu mera izgleda, ne računa mnogo sa smanjenjem ogromne administracije na svima nivoima. Od poduzeća do federacije. Procijenjeno je na jednom mjestu da imamo administraciju dovoljnu za zemlju od 100 milijuna stanovnika. I ne bila naša radnička klasa siromašna, sa tolikom administracijom. Kad se zna da iz dohotka izdvajamo za njezinu funkciranje. Za uzvrat imamo njezinu neefikasnost i dugo čekanje na istinu i krupna rješenja. Ali, ona se spremno pritajila pa je SIV i ne primjećuje. Treba iskoristiti priliku, kada se već ide u zapadni svijet — da se vidi kako je organizirana ekonomija — usputno, osmotriti kako je organizirana njihova administracija. Mislim da bi došli do poražavajućih rezultata.

Socijalnim razlikama između ostalog, doprinosi i velik broj putničkih i luksuznih automobila — koji priliči velikoj administraciji. Ima ih u društvenu sektoru oko 170.000 i još se povećava — kao dokaz neosjetljivosti na opću kritiku. Možda bi smanjenje broja automobila imalo veće efekte od smanjenja broja uposlenih? Ovi automobili ne idu na benzin kako se misle — već na dohodak uposlenih. A rezultati razvoja i problemi koji su stvoreni jedva bi najvećem djelu birokratije omogućili i bicikl!

Nadalje, dobro je što imamo diplomatske odnose sa skoro svim zemljama svijeta — ali ne i ogroman broj osoblja u inozemnim predstavništima. Vidjela sam kad su naši morali doći nazad iz Australije — 25 osoba samo u Konzulatu, o ambasadama da i ne govorimo. Koliko to košta? Informirani smo da naš predstavnik u Mađarskoj ima 3.000 dolara plaću — što je dva puta više od mađarskog predsjednika vlade. Kakav bi morao biti njegov učinak za ovaj novac — vjerojatno znade on sa svojim prepostavljenim — mi mislimo da nema odgovarajućeg efekta, posmatramo kroz bogatstvo našeg radništva.

Čula sam da u Švedskoj jedan ambasador optužuje dvije države — može li se to dogoditi i nama? I, da sve ne nabrajam, jer bi trebalo mnogo mjesta — predlažem da neka od stranaka (najbolje SKJ) objavi rat troškovima ili i: SIROMAŠTVU, NEZAPOSENOST, SOCIJALNIM RAZLIKAMA. Ona će sigurno imati najbrojnije pristalice.

Ljubica Tepavac, obućarka

U NOVI RAZRED U NOVOJ OBUCI

Borovo

Štrajk prosvjetnih radnik obradovao je jedino djecu. Ove malušane snimili smo pred OŠ »I. G. Kovačić«. Zbog fotografije je prekinuta uzbudljiva nogometna utakmica

OSNOVNE ŠKOLE, VRTIĆI, KULTURA

Prekinut štrajk

Od srijede do srijede u našoj je općini trajao štrajk radnika u predškolskom odgoju, osnovnom obrazovanju i kulturi, izuzev Centra za kulturu iz Iloka. Prije dva dana obustava rada je prekinuta, ali uz uvjet da Skupština općine, u kontaktu sa republičkim organima, riješi problematiku ovih djelatnosti.

Zahtjevi oko hiljadu radnika iz osnovnih škola, vrtića i kulture prvenstveno se odnose na potrebu da se osiguraju sigurni izvori finansiranja. Traži se jedinstveno financiranje na nivou cijele Hrvatske i poboljšanje uvjeta rada. Radnici ovih djelatnosti ne žele se konfrontirati sa udruženim radom jer su itekako svjesni u kakvoj se situaciji nalazi privreda cijele općine. Zato zahtjevi štrajkača nisu ni upućeni udruženom radu.

Nakon razgovora u općini i Republici usvojeno je samo da se osobni dohoci za radnike ovih djelatnosti za prva tri mjeseca povećaju za 20 posto, što je omogućeno odlukom Sabora. Ostali zahtjevi nisu usvojeni pa je prekid štrajka samo privremen. Skupština općine obavezala se da će do 25. ovog mjeseca u kontaktu sa republičkim organima pokušati riješiti sporna pitanja. Ukoliko se svi zahtjevi radnika u predškolskom odgoju, osnovnom obrazovanju i kulturi ne ispune, štrajk ovih djelatnosti će se nastaviti.

DEPOLITIZACIJA TV SERIJALA

U divotnome životnom trenutku kojeg objahujemo (tko baš koga — pitanje je sada) sve više konzumiramo TV-tvorevine kao nadomjestak zabavi i svezaboravu situacije. Ako suvereno preskačemo propagandno-ratovske informacijske emisije, preostaju »neutralne« anglosaksonske serije, seriali i filmovi, gle vraga, sve brojni, kriminalističkoga, špijunskog i nasičnog žanra. Glumački i redateljski, u principu, korektni, zanimljive prihvataljive. Jedino se brinem za njihovu budućnost što se tiče idejnosti: poruke sadržaja, jer nipošto nisu bez umiješne glazure i spretne idejne oblane. Naime, rijetko kada u srži zbivanja nije ubaćena zloglasna i zločinačka sovjetska KGB-služba kao sol svakojakoga začina. Sve one druge tajne policije CIA, FBI, ISA, MI 5 i slične su samo andeoski servisi protiv općega zla pogubnosti. Žrtvuju svoje najbolje kadrove za dobrobit čovečanstva, o koliko smo im zahvalni! Bar tako u serijama odvijaju igre.

Prateći svjetski detant približavanja i obratno sve više naša domaća međusobna udaljavanja, zabrinuh se za sudbinu jedne filmske KGB u potrošnoj TV robi. Ova služba gubi negativni reiting i polako, ali sigurno, svrstava se u red pozitivnih ostalih tajnih i špijunskih mini imperija. Nema više neprijatelja; protiv koga će se pozitivnici boriti? Detant depolitizira serijale koji gube napetost, normalno ona se jedino potencira u visokoobrazovanim ertoškim mučkovima. U takvoj situaciji možda će uskočiti naše yu-tajne organizacije.

Nisu još dovoljno poznate, ali će se

NA POČETKU GODINE

11. 1. 1991.

Problemi su ostali

Cjelokupna privreda se našla u bezizlaznoj situaciji, takav je dojam, a uvijek su stradavale niskoakumulativne, još više radnointenzivne djelatnosti u koje i mi spadamo. Da ima mesta crnim slutnjama doprinosi i činjenica da svi veliki privredni sistemi, ne samo Republike, postupno nestaju sa privredne scene. Kao nefikasni i tromi, čini se da su prepreke novim konceptima ekonomskog preživljavanja i transformacije. Izgleda se moramo vratiti nekoliko stepenica unazad, jer ih je u vrijeme voluntarizma previše preskočilo i pokušalo oticiti ispred vremena. Napravljena su tri koraka naprijed ali sa umjetnim vrijednostima, megalomanskim projektima i politički isforsiranim investicijama koje nisu bile odraz naših mogućnosti nego povoljnijih kreditnih šansi koji nismo znali racionalno iskoristiti. Mada je »Borovo« uglavnom gradilo samo sebe, a zna se i druge, ipak je sa stanovišta trenutnih promjena i poimanja tržišnih vrijednosti, zaostalo u svojoj sposobnosti prilagodavanja u posljednjem obliku. Velike republike firme doživljavaju istu ili još goru

sudbinu u ovim prijelomnim trenutcima, ali se očekivanjima ponovnog, drugačijeg postojanja izvan famoznog društvenog vlasništva i bez nepričuvane zaštite države. Po starome se više ne može, a čini se da je stečaj jedini način da se prekine sa starom praksom. Cijena je nepredvidiva upravo kao i sve ozbiljne i u suštini revolucionarne transformacije. Sasvim je realno očekivati da i Kombinat doživi istu sudbinu velikih republičkih firmi. Koncept ide sa pretpostavkom da sve što je prevaziđeno i neodrživo treba skloniti i dozvoliti zdravima da se nesmetano razvijaju. U »Borovo« ima i jednog i drugog, a stečaj bi mogao ovdje izgleda učiniti istinsku selekciju, a ujedno poslužiti i kao polazište uspostavljanja novih oblika vlasništva. Metoda stečajnog transformiranja ne bi se trebala uzimati sviše tragično, jer svima nam je već previše nedefiniranog traženja i traženja u magli. Na postojećim osnovama pokazalo se teško je učiniti nešto novo, pogotovo slomljenih nogu kretati u nove tržišne utakmice. Kako ćemo proći ostaje tla vidimo i doživimo... Z. Purgar

Na zajedničkoj sjednici sva tri vijeća Skupštine općine 19. II 1991.

Odbornici su zaključili

Član 1.

Skupština traži od svih građana, političkih stranaka, društvenih organizacija, udruženja građana, organizacija organa da u skladu s kulturnim normama civilizacijskog i demokratskog društva, te normama pravnog poretku uvažavaju nacionalne i konfesione posebnosti naroda i narodnosti uz istobno omogućavanje ostvarivanja nacionalnih prava i sloboda u skladu s ustavnim poretkom priznatom i propisanom ravnopravnosću naroda i narodnosti.

Član 2.

Skupština preporučuje građanima, političkim strankama, udruženjima, organizacijama i organima da u svojim sredinama razotkrivaju i onemogućavaju vinovnike raspirivanja međunarodne i medukonfesione netrpeljivosti, te da istodobno svojim djelovanjem šire međusobno povjerenje, toleranciju, uzajamno uvažavanje i suradnju međugrađanima njihovim oblicima udruživanja i organiziranja, uz uvažavanje nacionalnih i konfesionalnih posebnosti te afirmaciju zajedničkih vrijednosti, oblika i sadržaja ljudskog življena.

Član 3.

Skupština zahtjeva od svih odbornika da svojim društvenim i političkim radom sa svojim biračima i ostalim građanima doprinesu popuštanju međunarodnih napetosti, smirivanju političke situacije objašnjavajući im nužnost i potrebu daljnog zajedničkog života, međusobnog uvažavanja i snošljivosti.

Član 4.

Skupština odlučno osudi svaki oblik raspirivanja međunarodne, vjerske i druge netrpeljivosti, sve prijetnje silom, proganjanje pojedinaca i sve oblike revanšizma, nasilne metode, prijevare i podvale bez obzira od kog pojedinca ili političke stranke, odnosno udruženja ili organizacije dolazile.

Član 5.

Skupština zahtjeva od građana, političkih stranaka, udruženja, društvenih organizacija, drugih organizacija i zajednica te njihovih organa da sva nesuglasja, probleme i sukobe rješavaju mirnim putem, pregovorima i demokratskim metodama.

Član 6.

Skupština zahtjeva od državnih organa, nosioca javnih ovlaštenja drugih organizacija i zajednica da u okviru svojih ustavnih i zakonskih ovlaštenja poduzmu odgovarajuće mjeru kojim će sprječiti daljnje narušavanje međunarodnih odnosa te raspirivanje nacionalne i vjerske nesnošljivosti.

Član 7.

Skupština daje punu podršku pojedincima, političkim strankama, društvenim organizacijama i udruženjima građana te drugim organizacijama i zajednicama koji svojim radom i ukupnim djelovanjem doprinose smirivanju i otklanjanju međunarodnih i medukonfesionalnih napetosti iznalažući i praktično provodeći oblike i sadržaje zajedničkog življena poštujući načelo nacionalne ravnotežnosti i ustavno pravo svakog građanina na vjeroispovijest.

Član 8.

Skupština traži od svih učesnika u dogovaranju oko rješavanja jugoslavenske krize, radi izbjegavanja daljih konfrontacija oko termina federacija-konfederacija da prihvate da je u realnom interesu naroda i njihovih republika da udruživanjem u Jugoslaviju osiguravaju i ostvaruju: međunarodno pravni identitet i kontinuitet; obranu teritorijalne cjelokupnosti i nezavisnosti; slobodno tržiste, monetarni i carinski sustav; ravnopravnost naroda i narodnosti, te jedinstvene standarde u zaštiti ljudskih prava i sloboda.

Član 9.

Skupština zahtjeva od SABORA REPUBLIKE HRVATSKE I NJEGOVIH ORGANA, SAVEZNE SKUPŠTINE JUGOSLAVIJE I NJEZNINIH ORGANI DA NA MIRAN I DEMOKRATSKI NAČIN TRAŽE I PRONADU RAZRJEŠENJE SVEKOLOIKE JUGOSLAVENSKE KRIZE, A OSOBITO KRIZE MEĐUNARODNIH I MEDUREPUBLIČKIH ODNOSA, TE DA TAKO OSIGURAUJU SVIM GRAĐANIMA JUGOSLAVIJE MIRAN I ČOVJEKA DOSTOJAN ŽIVOT POŠTUJUĆI NJIHOVU PRAVA I SLOBODE I UVAŽAVAJUĆI NACIONALNU RAVNOPRAVNOST SVIH NARODA I NACIONALNOSTI I REPUBLIČKE SUVERENOSTI UNUTAR REPUBLIKA I U OKVIRU JUGOSLAVENSKE ZAJEDNICE.

Zadužuju se zastupnici u SABORU Republike Hrvatske i poslanici u Saveznoj skupštini Socijalističke federativne republike Jugoslavije s područja Općine Vukovar da svojim radom i aktivnostima, u okviru vlastitih mogućnosti, daju doprinos razrješavanju naše ukupne društvene krize.

Ova rezolucija stupa na snagu danom objave u »Službenom vjesniku« općine Vukovar.

TVORNIČKA ŠTAMPA
Između privrede i kulture

Ne želeći još da se »razdružim« sa našim čitaocima moj prilog bi se točnije mogao svesti pod još precizniji naslov, tvornička štampa između kulture, povijesti i privrede, uglavnom iz više razloga.

Da li je uloga tvorničke štampe baš tolika, koliko se o koliko se o njoj u zadnje vrijeme piše ili je obzirom na svoj format pa i tiraž ipak samo lokalno glasilo čiji domet ne ide dalje od informiranja iz uglavnom privredne problematike. Da li je naš list u tome izuzetak s više raznorodnih ambicija iz oblasti različitih oblika življena u našoj sredini, pa u tome i iz kulture, sporta, povijesnih značajnih događaja, itd.

Odgovor djelomično nalazimo, s tim što se složiti naši čitaoci u brojnim prilozima na ovu temu koji godinama izlaze u našem listu. Izbacivanjem aktualnih političkih tema iz lista, znači li to u stvari njegovo osirobašenje i sužavanje ili politički neutralan stav na sve ono što se dešava u praktičnom životu i okruženju. Svakako i jedno i drugo, priznajući da su to teme pomalo i nezgodne, uostalom zato postoje veći listovi, sada višestranački obojeni, pa i iznad toga.

Da li je time i historijskoj nauči mnogo toga uskraćeno ili je i sve što se u nas događa samo na margini sveukupnog jugoslavenskog i republičkog događaja?

Lokalna povijest nije više interesantna, brisanjem političkih tema na račun i isključivo privrednih (što je donekle i razumljivo) uz malo kulturnih i sportskih – to je u ovom trenutku zapravo sve što se može i što je dopušteno.

Preskromno materijalno stanje smanjuje broj stranica život sveden na minimalan (neredovan), kuturnog života uglavnom više i nema, čini se da je historija u zastaju.

I lokalni događaji kao dokaz veoma burne politike i njene dominacije, emocionalni stresovi, zamrli večernji životi, zamjenjen »burnim noćima« ne mogu naći svoje mjesto na novinskim stupcima. Sve je privremeno nepoželjno. Da li samo u nas? Oni koji štampu ne dijele na veliku i malu nadaju se da svojim pisanjem doprinose historijskoj naući nekog budućeg slobodnijeg i materijalno sretnijeg života.

Sve što je zapisano i dešavalo se, osnovni je moto sadašnjeg postojanja i bilježenja, bogat arhivski novinski materijal u nekoj sretnijoj budućnosti bit će nadamo se značajan ne samo u smislu radoznanosti tadašnjih generacija i (da li?) doprinos objektivnijem sagledavanju sadašnjih događaja i tokova. Čini se da je u ovom trenutku zamrla novinska kritika u nas, tu smo nekako kao i u politici neutralni, ne da se baš nas ne tiče ništa, nešto kao da se sačekava da se negde razriješi pa da onda svoju »oslobodenju« energiju uključimo u akciju. Iako je to posljedica sadašnjeg trenutka, nije li tu koriđen trenutnog povjesnog »zastoj«? Uostalom, sačekajmo, budimo strpljivi.

Ova se tema ovim prilogom ne iscrpljuje, možda netko i drugačije misli, samo nema novinarsku šansu da se iskaže ili umijeće da to pretoči u riječi. Ipak, i dalje je aktualno, da li se štampa može dijeliti na tvorničku i neku drugu, bolji ili lošiju? Dobro, ako je i tvornička, zna se zbog čega, kako je učiniti interesantnijom – kako otkloniti trenutni povijesni »zastoj« kako joj dati više sadržaja i života? Ili neka i to malo sačeka.

S. D.

Sretan Božić i Nova '91.

KADA KRENE NIZBRDO

Pad u svim republikama

Industrijska proizvodnja u prošloj godini manja je 10,9 posto nego u prethodnoj, a samo u prosincu pad je, prema istom mjesecu 1989. godine, iznosio 16,3 posto, saopćava Savezni zavod za statistiku.

U prošloj godini industrijska proizvodnja je prema prethodnoj godini, opala u svim republikama i pokrajinama. Neslavni rekord drži Kosovo sa smanjenjem od čak 27,4 posto. Slijede Crna Gora s padom proizvodnje od 16,6, Srbija s pokrajinama sa 11,6, Hrvatska sa 11,3 takođe uže područje Srbije sa 11 zatim Makedonija sa 10,6, Slovenija sa 10,5, Vojvodina sa 9,7 i Bosna i Hercegovina u kojoj je lani industrijska proizvodnja bila 7,9 posto manja nego u 1989. godini.

Prošlog prosinca na Kosovu je industrijska proizvodnja bila 28,2 posto manja nego u odgovarajućem mjesecu prethodne godine, u Bosni i Hercegovini 20,5 u Crnoj Gori 20,4, Hrvatskoj 17,9, Makedoniji 17, Sloveniji 15,5, Srbiji s pokrajinama 13,3, Vojvodini 12,6, a u Srbiji ne računajući pokrajine 12,3 posto. U prošloj godini prema prethodnoj, povećanje je jedino bilježeno u proizvodnji pića - 11,8, stočne hrane 3,1, proizvodnji i preradi duhana 2,5, proizvodnji ugljena i drvena te nafte 1,5 i u proizvodnji obojenih metala 0,9 posto.

U istom razdoblju prerada ugljena u Jugoslaviji smanjena je 30, proizvodnja nemetalica 33,9, električnih strojeva i aparata 19,4 proizvodnja razne robe 19,3, prediva, tkanina i strojogradnja 18,9 i tako redom do elektroprivrede u kojoj je zabilježen najmanji pad od 0,3 posto. (t)

Od danas sam na čekanju...

Da se više i ne vratim. Malo neobičan naslov, poštovani čitaoci, ali samo na prvi pogled.

Zamislite onoga koji prije no, što stavi omču oko vrata, potapše ga po ramenu i kaže otpriklje: »žao mi je što moram, nadam se da ćeš me razumjeti«, otpriklje vam je to, samo na drugi način sada u nas »Borovo«.

Vaš pretpostavljeni na sastanku »zbora« radnih ljudi, ozbiljan i samilostan saopćava vam da se vaše radno mjesto ukida i da ste nekakav višak ono dođe vrijeme i za »svečano« uručenje radne knjižice i eto što se tu može... ganutiljivo, nema što?

Kod nas u našoj službi, znaci egzodus i smanjivanja režijskih, ne rediteljskih mesta, stidljivo ali uporno su ukazivana još prošle godine najprije premještanjem dijela »običnih« radnika, te ozbiljnijim ukidanjem tri radna mesta u kulturi.

Išlo je to lagano ali vrlo vješto.

Najprije se smanjuju obračunska mesta, pa premještanja, pa onda... radnici na zborovima daju ruke, gundaju, niži rukovodilac stidljivo ukazuje na odluke viših (moćnijih), eto asocijacije na onog sirotog dželata.

I, konačno, radnički savjet je nemilosrdan zbog, opravdanih i prekomernih i... donosi jedinstvenu odluku o ukidanju i zakidanju, i put do one »svečanosti«, do biroa nije daleko, još koji dan i zbogom ošao nam je, tako je moralno biti.

Nade bar terijski još ima, ide se na čekanje, da se nikad vise i ne vratiti, šezdeset posto do sudnjeg dana.

A tko će biti prvi, kultura zna se, bar u sferi društvenih djelatnosti, prihodi od muzičkih tečajeva su sitni, kon-

cerata gotovo i nema; uostalom građani su i tako siromašni za bilo što iz ove oblasti, toplo se preporučuje tržišna utakmica, itd, itd. No, kako je lijepo reći, ideš na čekanje... to je kao ono, nije on ukrao, već otudio. ... imamo mi bogate jezične izraze, pojmove nade u beznađu... odložena sudska, da se lakše preboli, izdrži neminovni sudar sa realnošću, period prilagodavanja, možda se to ipak u zadnji sat promjeni.

Možda se još nešto prestrukturira, transformira, usitni novi program, prezivi prvi udar... kad ono, dođe i taj dan.

Odlaziš i misliš, odanost firmi ne vrijedi, blago onima što odoše na vrijeme možda me se sjete ponovo u neko vrijeme, zna se tko će se sjetiti uvijek; tehnostan elektroprivreda; ptt; sve do kraja života, samo zna se dokle.

Utjeha, svima je tako a možda i nije. Netko će se vratiti majčici zemlji, netko maloj privredi, netko u vječiti proletarijat.

A onda, dragi proleteri, novi klošari izdržite jedno pet ili deset godina, dok se privreda preobrazi, u novu tržišnu, evropsku, dok se sredi stanje ili zajedništva ili separacije; jedni od drugih, kako nam ide u politici, možda netko predloži da se odvoji, recimo jedan soliter od drugoga, proglaši osamostaljenje jedne ulice od druge, itd.

Predsjednik kućnog savjeta postane šef vlade nekog od solitera uvede novu valutu: 1. soliter = 10 dolara, na primjer, itd. A stranaka, kao gljiva poslije kiše... sve za dobrobit »svoga« naroda, programi takvi da narod jednostavno i da hoće ne može da propadne... sem ako ne ode na čekanje.

A on, ode zasigurno... ide na čekanje da se možda nikada i vrati; blago sretnim povratnicima.

Izdržao je on i gore stvari (ne zna da li su gore ikada bile) što bi rekli neki bivši k.

S. Drašković

8. 3. 1991.

Šezdeset godina ,Borova'

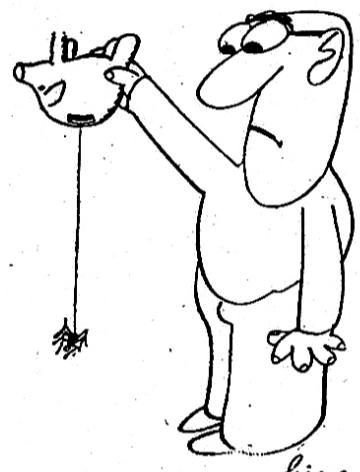
(Nastavak sa 1. strane)

Vrlo loš je trenutak obilježavanja početka, ali ne opravdava zaborav ni muk. Naša je prva jugoslavenska industrija cipela, prva auto guma, prva gumeno-tehnička roba. Borovska je avionska guma, koju smo udarnički testirali bacajući ju s četvrtne etaže najviše zgrade. Naš proizvod je i jedina gas maska za konje izrađena probno pred rat... Pripadaju nam sve nagrade priznanja sajmova i svjetskih izložbi, povjerenje kupaca širom zemlje. Naše su i oštре reklamacije na aljkavost izrade, organizacija slobodnoga vremena nakon posla. Dakle, bodovi prvoligaša i zonaša, boksački susreti i šahovski susreti i šahovski turniri. Let letjelice i zabavna muzika u Bašti restorana, žlica a natpisom, »ukradeno od Bate«. Ne zaboravljamo krumpirište, pak ukrasni park u središtu prvog jugoslavenskog industrijskog naselja. Posvećena je bita i prva eksperimentalna škola Viteškoga kralja. Danas je podignuta nova, još bez imena. Ali imena imaju bezbrojne zgrade i stanovi naših radnika za koje danas teško plaćamo stanarinu, grijanje, sve tribucije i atribucije! Šest decenija zapisuju biblioteke popisa i podataka o prvim i zadnjim ljudima. Svako naše ime, kratko i dugačko, veliko malo, svako je pravo: od Bate do prvog poslijeratnog direktora (ljudi, ja sam šnajder, a ne šuster), od Maksimovića do revolucionara. Naši su i svi udarnici, novatori i samoupravljači, predsjednici i glodacki, saldokontisti i manipulanti. Mladi muž i svi pioniri koje smo do juče svečano primili u Savez najmladih na toplim i lijepim manifestacijama u Sportskoj dvorani.

Naporan je borovski hod po mukama, hod kroz draču i trnje do zvezda. Uzlet ponekad iznad mogućnosti krila čovjeka, mnogo puta ispod realnih dometa. U našu šezdesetogodišnju povijest zlatnim pismom napisana ljubav Borovčana za Kombinat, za prve radničke novine, za prijateljska okupljanja u gradu gume i obuće. Okupljeni i danas kad se pramac broda opasno naginje. Mastodont, kažu, Diluvijalni relikt, kažu, a mi znamo, da »Borovo nije životinja, čak i kad su godinama muzli tu debelu kravu-muzaru za sve i svašta.

Koliko rada i znoja za šezdeset godina, koliko uspjeha, ali i poraza. Koliko brige, radosti i veselja, koliko javašluka, krađe, tuge i čemera? Mijenjali smo se i mijenjamo gotovo s modnim promjenama borovske obuće. Mijenjamo simbole i znakove značkica, nikad našu ljubav ni privrženost kolektivu; čak ni kad psujemo i kunemo. Taj jubilej, kojeg čemo potpuno radno obilježiti, nije zamišljen ni planiran. Došao spontano, gol na dlanu sjećanja prošlosti, u sivilu današnjice i ipak nadi budućnosti.

BRANKO MRKUŠIĆ

22. 3. 1991.

KONFERENCIJA SINDIKATA SP

Uputili pismo Vrhovništvu

• Zbog teškog materijalnog položaja radnika
tvornička Konferencija se obratila predsjedniku
Republike, Vlade i Sabora

Zbog sve težeg materijalnog položaja borovskih radnika ali i svih ostalih proizvodnih radnika u Republici tvornička Konferencija sindikata uputila je prošlog tjedna Predsjedniku Republike, Sabora i Vlade Hrvatske pismo slijedećeg sadržaja:

»Obraćamo se ponovno Vama po tko zna koji put, a vezano za telefakse Vama poslate na koje nismo dobili odgovor. Shvatajući svu težinu ekonomске i političke situacije u kojoj se nalazi naša Republika Hrvatska ne možemo a da ponovno ne dignemo svoj glas zbog stanja u kojem živimo. Zar se mora dogoditi da radnici od kojih živi država budu dovedeni u situaciju da svoje nezadovoljstvo iskazuju na ulicama. Zar se mora dopustiti da ti isti radnici žive ina ivici egzistencije to jest da obučari, gumarci, tekstilci, zidari tesari, mašinci i ostali iz proizvodnih zanimanja ne mogu svojim porodicama omogućiti život dostačan čovjek. Ne smijemo ni pomisliti što će se desiti kada se potroše sindikalni krompiri i ostala zimnica, kada taj radnik буде prisiljen na bilo koji način preživjeti i omogućiti svojim porodicama da prežive. Ponovo pitamo, zar se mora desiti da nam radnici izidu na ulice, da nam se dese socijalni nemiri, a veoma dobro znamo Vi i Mi što iz toga može proizaći. Još više nas zabrinjava nacrt Zakona o izmenama i dopunama Zakona o zapošljavanju koji radnike stavljaju u još nepovoljniji položaj od dosadašnjeg. Krajnje je vrijeme da se najozbiljnije shvati težak materijalni položaj svih radnika i da se Vrhovništvo Republike Hrvatske što hitnije pozabavi ovim problemima. Obraćamo se Vama u ime 22.000 radnika Borova vjerujemo da istu sudbinu dijeli većina zaposlenih u Republici Hrvatskoj. Konferencija Samostalnog sindikata SP »Borovo«

PETI STUPAC

BIRO

Munjevitom brzinom raste broj nezaposlenih na vukovarskom birou rada i to »zahvaljujući« prije svega agoniji borovskog kombinata i njegovih radnika. U trenutku kada sva poduzeća podrhtavaju pred promjenama koje nosi vjetar reforme, prebrojavajući viškove zaposlenih i dijeleći otkaze, dešava se da su najzaposleniji službenici na Zavodu za zapošljavanje. Naročito našem. Prosto ne stižu obaviti sve poslove oko evidentiranja novopristiglih prijema zahtjeva, obraćuna i isplata naknada.

Prema najnovijim podacima početkom juna mjeseca bez posla je 7609 stanovnika naše općine. Za samo pola godine armija nezaposlenih se govođe u uvođenju, a bez posla je najviše nekvalificiranih radnika (čak 3896) i kvalificiranih (2197). No, stručna spremna nije presudna u težnji za privilegijom koja se zove posao i kakva-takva egzistencija. Jednako su pogodeni i oni sa diplomama srednjih škola (1112), viših (232) i fakulteta (182). Za mnoge koji su radnom knjižicom jednom mjesечно odlaze po pečat, biro rada je postao jedina ustanova koja još nešto, istina privremeno, može da udjeli. Od početka godine 5400 osoba su korisni ci zdravstvene zaštite, a današnji broj korisnika novčane naknade blizu je četiri stotine. Isuviše beznačajna brojka pred čak 2083 zahtjeva koja čekaju da se riješi.

Koliko će ih tek biti? Samo je nekoliko poduzeća otišlo u stečaj a dugo posrтанje vukovarske privrede gotovo da je odredilo tačne termine kada će i drugima pasti »presuda« u Okružnom privrednom sudu.

Branka Bertok

5. 1. 1990.

Mali EKONOMSKI LEKSIKON

PENALI, vrste kazne zbog kršenja ugovora. Penali su propisane, unaprijed poznate kazne, a ne ugovorom predviđene. Na primjer, za zakašnjenje istovara vagona predviđeno je plaćanje kazne zajedničkom tarifom.

VOL STRIT, ulica u Njujorku u kojoj je smješteno nekoliko najvećih američkih banaka i berzi. Često se upotrebljava kao sinonim za finansijsku oligarhiju SAD.

CARINSKA TARIFA, popis svih carina koje se plaćaju na određene kategorije u tarifi navedenih proizvoda zakona ili grupe proizvoda. Carinske tarife se donose na osnovu carinskog zakona u formi posebnog zakonskog propisa.

BANKROT (tal. banco rotto — razbijena klupa), potpuni finansijski slom poduzeća. Bankrot nastupa kada su obaveze poduzeća veće od likvidnih sredstava i kada se one ne mogu podmiriti kreditima ili odgoditi.

KRIŽIĆI PONOVO U AKCIJI

Nova godina - na bonove

Naše borovske Križiće već smo odavno zaboravili. Kako ne bi kad su nas sve spopale razne muke pa nema vremena razmišljati ni o sebi, a kamoli o sličnim nam nevolnjicima. A Krizići i dalje žive svoje uobičajene probleme i već se pomalo ljute što ih ne pominjemo u novinama.

Samo bez ljtutnje! Dolazite i vi na red! Pa baš i ima razloga jer je za Kriziće ova godina prava prekretinja — ići će čak na doček! Istina, omogućili su to dobijeni bonovi, ali zar je to važno!

Gladojeva supruga Inflacija koja je ove godine bila nešto smernija i tiša nego obično, posljednih mjeseci je počela dizati glavu, a sada, pred doček Nove godine potpuno se razgoropadila pa je nesretnom Gladoju počela uveliko zanovijetati da »nema garderobu za izlazak« i ono već uobičajeno kako je nesposoban kako svi drugi znaju, samo je on »šonjo...« Kritici se pridružio i sve snažniji sin Stečajko koji uporno traži svoja prava, a bogami i novac za novogodišnji provod. Šuti samo Reforma iako u posljednje vrijeme i ona

izlazi iz pelena i počinje borbu za svoja prava. Ali, kako je najmlađa i najslabija, malo tko obraća pažnju.

»Znaš da se haljina ne može kupiti za bonove, po deseti put objašnjava Gladoje bjesnoj Inflaciji, ali ona ne haje nego uporno traži da izvadi bonove bez pokrića i, »makar jednom bude pravi muškarac.«

»Tako treba«, ubacuje se Stečajko, »ili novac ili da se razilazimo pa kako se tko snade«. »Tata će morati u plivatniku«, tepa Reforma, a Inflacija se već priprema na šamar jer nije za djecu da se mijesaju u svađe odraslih.

Gladoje nema što dodati pa riješi da je najbolje da se skloni. Možda se bura smiri pa će onda ženi reći neka obuće onu staru, ali očuvanu haljinu što ju je nabavila u sretna vremena. Izađe na prstima, iskoristivši gužvu, i tiho za sobom zatvori, vrata. Gdje da ide? Izvrnu džepove — ništa, otvoru novčanik — praznina. Napokon odluči — posudit će dvjesto, tristo milijuna od prijatelja pa u kavanu. Kad se napije zaboravit će valjda i goropadnu Inflaciju, i bezobzirnog Stečajka, i razmaženu Reformu. A kad dode sebi, bit će opet po starom. Nema veze, tada će se već morati pripremati za doček Nove godine pa Inflacija neće imati vremena da zanovijeta. Obući će ona već onu staru haljinu jer ne može dozvoliti da joj propadnu bonovi. »Bit će dobro«, reče sam sebi i krenu polako da posudi novac ... (dt)

1. 1. 1991.

1. 1. 1990.

16. 3. 1990.

NEKULTURNO JE PODVLAČITI RAZLIČITOSTI

Sjetite se lijepih ljetnih dana kad zablista šarena poljana puna cvijeća, svakojaka bilja pa se srce istopi od milja na šarenou, toj svjetskoj poljani jesu razni ljudi posijani crni, bijeli, žuti, svakojaki al' su u zemlji i nebuh jednaki! Zašto da mi u svojoj »vlji« gdje borave naši najmiliji u avlji miloj domovini svađamo se ko u igri žmurke mnoge sebi zadajemo muke? Brat je mio, koje vjere bio tako me je moj tata učio a komšija-najpreči na svijetu ... to recimo i mi svom djetetu.

DIZANJE UTEGA U Borovu nova generacija

U prošlu nedjelju, 11. marta u Vukovaru, a u organizaciji KDT »Vupik«, održano je ovogodišnje prvenstvo Slavonije za starije juniore. Nastup članova OKDU »Borovo« na ovom takmičenju bio je više nego uspješan, što potvrđuje da se u pripremnom periodu radilo dobro i da naši takmičari spremno dočekuju ovogodišnju takmičarsku sezonu.

Na nastupu u Vukovaru osvoje na su četiri prva mjesta, pet drugih i četiri treća mjesta.

Prvaci Slavonije su: Maljevac Dalić u kategoriji do 52 kg, sa 40 kg, u trzaju, 52,5 kg, u izbačaju a što je 92,5 kg, u bimationu, Maljevac Goran do 56 kg, sa 50 +62,5=112,5 kg., Švraka Igor do 60 kg, sa 75+95=170 kg, u Oljača Tihomir do 82,5 kg, sa 65+80=145 kg.

Druge mjesto su osvojili: Horvat Dalibor do 52 kg, sa 37,5+52,5=90 kg., Mišić Davor do 56 kg, sa 35+50=85 kg., Pejčić Mladen do 60 kg, sa 40+60=100 kg. Bajukokvić Igor do 75 kg, sa 77,5 +97,5=175 kg, i Mujezinović Hajrudin do 82,5 kg, sa 57,5+72,5 130 kg. Treći su bili: Šoš Dario do 52,5 kg, sa 35+45=80 kg., Bajić Saša do 56 kg, sa 35+45-80 kg.. Stokić Krešimir do 60 kg, sa 35+40=75 kg, i Crevar Alen do 67,5 kg, sa 42,5+60-102,5 kg.

Milan Kordić

BISERI

30. 9. 1990.

Plaća

Jest da nam plaća kasni, ali je zato bar mala.

Stranke

Kod nas je to tako — tri čovjeka, a pet stranaka.

Plaća (2)

Kad dobijem plaću nikako se ne mogu odlučiti — da li da platim režije ili da se normalno hranim.

Nije nego

Tvornički krug nam je prilično zapušten, ali zato se trudimo da ni naselje ne zaostane.

1. 1. 1991.

Nema još

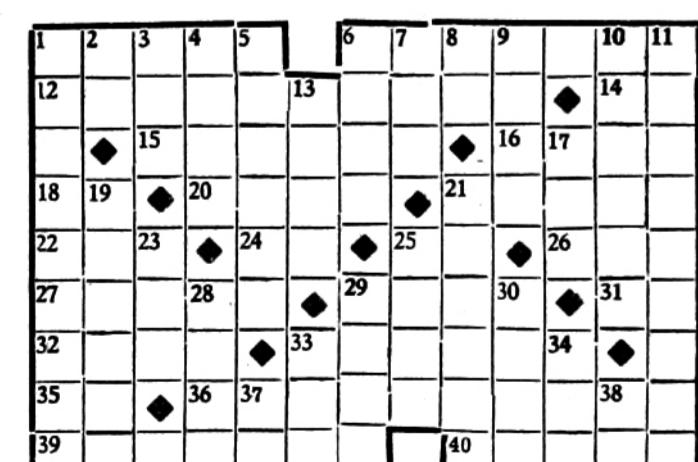
U općem trendu i ja razmišjam o ulasku u neku stranku. Samo još nema one koja bi meni odgovarala — stranka radnika bez plaće.

Sportska dvorana Borovo	nedjelja, 15. februara
	11 sati
	PRVENSTVENI BOKS-MEĆ VOJVODANSKE LIGE
	Borovo - Sombor

11. 1. 1991.

KRIZALJKO

VODORAVNO: 1. Vodom čistiti, 6. Slap u obliku stepenica, 12. Sportašica koja je postigla vrhunski rezultat, 14. Njemački prijedlog (na), 15. Španjolsko žensko ime, 16. Sitni novac USA, 18. Prijedlog, 20. Karta u boji koja igra, 21. Srušiti se, 22. Troznamenasti broj, 24. Dva slova, 25. Kratica »primjer«, 26. Artiljerijsko oružje, 27. Kemijski element (mak: Th), 29. Kovina srebrnastobijele boje, 31. Sastavni veznik, 32. Stara mjera za tekućine, 33. Stanovnik najvećeg poluotoka na zemlji, 35. Čakavski prijedlog (u), 36. Učiniti aktivnim, 39. Ušećerenia narančina kora, 40. Sjajna tkanina atlaskog vezivanja.

OKOMITO: 1. Kazališna ili filmska priredba, 2. Nota iz solmizacije, 3. Čin, 4. Pet knjiga Mojsijevih, 5. Elemenat velike tvrdooće (znak: Ir), 6. Grofovija u Engleskoj, 7. Brazilskia papiga krasne modre boje, 8. Kratica za »sportski klub«, 9. Drveni sud za spremanje kaštili tvari, 10. Ličnost iz francuske revolucije, 11. Sredstvo protiv vrućice, 13. Muslimansko muško ime, 17. Krace ime za Estonca, 19. Muško ime, 21. Pravilo, regula, 23. Makedonsko narodno kolo, 25. Nedužan, nevin, 28. Ime pisca Raosa, 29. Ljiljan, 30. Glumica Stupica, 33. Konji (turs.), 34. Sav (po njem.), 37. Automobilska oznaka za Koprivnicu, 38. Sastavni veznik.

Posjetite novo adaptirani DISCO BAR ROCKY BOROVO

kinoprogram

29. i 20. aprila i 1. maja, u 20 sati, američki akcioni film MADRIDSKA VEZA

2. i 3. maja, u 20 sati domaća drama ŽIVOT RADNIKA

4. maja, domaći film u 20 sati STRATEGIJA ŠVRAKE

5. i 6. maja, u 20 sati i 7. i 8. maja, u 18 i 20 sati, domaća muzička komedija HAJDE DA SE VOLIMO

Novo — Novo
PEĆENJARNICA
MAKI
MADUŠA
ZVONKO
Uz već provjerene proizvode pećenjarnice »MAKİ« od danas vam nudi i nešto novo; talijanski specijalitet mini pizza
Kušajte i uvjerite se u našu kvalitet. Tel: 63-987 Novo... Novo... Novo...